

סימן י"א - טבילה במקווה לאישה בימי אבלה

תקציר: תשובה זו עוסקת בשאלה האם לאישה היושבת שבעה בעת נידתה מותר לטבול במקווה. על אף שיחסי אישות אסורים בימי השבעה, הטבילה תאפשר לה ולאישה להיות מותרים בחיבוק ומגע מרגיע. האם הצורך של האבלה באופן כזה של מגע תתיר לאישה לטבול, על אף שרחיצה מסוג זה אסורה בדרך כלל בתקופת האבלות?

הנושאים בהם תעסוק התשובה בין השאר הם:

- האם יש להבין תמיד פסקי הלכה כחד משמעיים או שמא הם מאפשרים חריגה?
- איזה משקל עלינו לייחס לצרכים נפשיים בפסיקת ההלכה?
- האם יש מקום לאבחנה הלכתית בין מגע מרגיע לבין מגע בעל אופי מיני?
- האם שיבת האישה לביתה מן המקווה קשורה בהכרח ליחסי אישות?

שאלה: אני יושבת שבעה כעת על אמי ע"ה. אני גם נידה כרגע וליל הטבילה שלי היה אמור להיות מחר בלילה. אני יודעת שבשבעה אסור לי לקיים יחסי אישות עם אישי, אך רציתי לדעת אם מותר לי לטבול במקווה כדי שנוכל לחבק ולגעת, לפחות באופן לא מיני. מגע וחיבוק מאישי היו עוזרים לי מאד בתקופה קשה זו. האם גם מותר לנו לישון באותה מיטה?

תשובה: בתשובה קודמת עסקתי בשאלה האם ההרחקות השייכות לדיני נידה יחולו גם באבלות שאף היא תקופה בה אסור לקיים יחסי אישות. מסקנתנו הייתה שמגע תומך, שאינו בעל אופי מיני, מותר ומומלץ. כמו כן, שינה במיטה משותפת, בתנאי שבני הזוג לבושים בבגדי שינה, מותרת וראויה כשהדבר נדרש לצורך תמיכה נפשית.

בתשובה זו אתייחס לחלקה השני של השאלה: האם מותר לאישה היושבת שבעה לטבול במקווה באופן כללי, ואם התשובה לכך שלילית, האם הצורך בתמיכה נפשית יוכל לשמש בסיס להתיר זאת?

הגמרא אינה מזכירה במפורש מקרה של טבילת אבל. אבל אסור ברחיצה (מועד קטן טו, ע"ב; תענית יג, עמ' א-ב; ברכות טז, ע"ב) אך לא ברור

מגמרא זו האם טבילה במקווה היא בכלל איסור זה. בעניין תשעה באב ויום הכיפורים, ימים בהם יש איסור רחיצה, מביאה הגמרא ברייתא שבה נאמר "כל חייבי טבילות טובלים כדרכם בין בתשעה באב בין ביום הכיפורים" (ביצה יח, ע"ב; יומא פח, ע"א; וראו גם תענית יג, ע"א).

למרות זאת, ראשונים רבים פוסקים בניגוד לכך וסבורים שאסור לאיש או לאישה לטבול ביום הכיפורים ובתשעה באב. לשיטתם, ההיתר לטבול ביום הכיפורים מבוסס על העיקרון "טבילה בזמנה מצווה". אולם, אנו פוסקים שטבילה בזמנה אינה מצווה, או שאפילו אם היא הייתה מצווה בתקופת הגמרא, בימינו היא כבר אינה מצווה כיוון שהיום לא טובלים ביום שציוותה התורה (ראו תוס' ביצה יח, ע"ב ד"ה כל; רמב"ן, תורת האדם, עניין אבילות ד"ה ברחיצה כיצד, וטור ובית יוסף יו"ד סי' קצ"ז ו-שפ"א, ואו"ח סי' תקמ"ה ותרי"ג). וכשאין מצווה לטבול בזמנה, אפשר לדחות את הטבילה למחרת, ואין היתר לטבול ביום שיש בו איסור רחיצה.

לעומת זאת, התוספות (ביצה יח ע"א, ד"ה כל) הביא שיטה לפיה מותר לטבול ביום הכיפורים אפילו בזמן הזה. לבסוף, הוא מביא את שיטת הר"י שבעיקרון מותר לטבול בתשעה באב וביוה"כ, אבל אין לעשות זאת בזמננו, היות שאין לנו צורך לטבול מייד: "ועוד אומר ר"י דבזמן הזה אין טובלין לא ביוה"כ ולא בטי' באב, דדוקא הם שהיו עוסקין בטהרות היה צריך לטבול מייד כדי שלא יטמאו הטהרות, אבל השתא דהטבילה אינה באה אלא לטהרה לבעלה [אין צורך לעשות את זה מייד...ש]אפילו תטבול ביום הכפורים ובטי' באב אסורה לבעלה."

השו"ע פוסק כראשונים אלה, שטבילה ביום הכיפורים (או"ח סי' תריג, סעי' יב) או בתשעה באב (או"ח סי' תקנד, סעי' ח) אסורה. השו"ע פוסק באופן דומה גם בעניין אבילות, ביחס לנידה (יו"ד סי' שפא, סעי' ה): "נדה שנזדמנה זמן טבילתה בימי אבלה, אינה טובלת."

כדי לדעת אם ייתכנו מקרים שבהם טבילה תהיה מותרת לפי השו"ע, עלינו להבין את הבסיס של פסיקתו. אפשר ללמוד זאת מתגובת הפוסקים לפסיקה אחרת של הרמ"א ביחס לאיסור רחיצה. הרמ"א פסק שאם אבלה מגיעה לסיום תקופת נידתה אסור לה להתרחץ, אפילו לצורך ספירת שבעה נקיים (יו"ד סי' שפב, סעי' ה). אולם, המשאת בנימין (סי' ה) הש"ך (יו"ד סי' שפ"א, ס"ק ג') והט"ז (יו"ד סי' שפ"א, ס"ק ב') דוחים פסיקה זו. הם מדגישים שאבל אסור רק ברחיצה של תענוג, אך מותר לו לרחוץ את גופו על מנת להעביר את הזוהמא (שו"ע יו"ד סי' שפ"א, סעי' א), ולכן, כל האיסור הוא שלא לרחוץ רחיצה של תענוג. רחיצה שאינה לתענוג, שמטרתה אך ורק להכין את האישה לספירת שבעה נקיים, מותרת. אם כן, לכאורה, היה לנו להתיר לה לטבול, היות והטבילה אינה נעשית לתענוג. אם כן, מדוע בכל זאת פוסק השו"ע שאסור לה לטבול?

סימן י"א – טבילה במקווה לאישה בימי אבלה

פוסקים אלה מסבירים שלדעת השו"ע, הסיבה שהטבילה אכן אסורה היא אחרת: לטבילה זו אין צורך. ובלשונו של ה"י: "דהוא תימה [שהרמ"א אוסר על האישה לרחוץ עצמה לפני שבעה נקיים שלה] דהא לאו רחיצה של תענוג היא ואמאי אסורה? והא דאסורה רחיצה של טבילה היינו שהיא ללא צורך כיון שאסורה בתשמיש [באבלותה]".

דהיינו, לא רק רחיצה לתענוג נאסרה, אלא גם רחיצה שאין בה צורך. באבילות וכן בתשעה באב וביום הכיפורים אסור לקיים יחסי אישות, ולכן הטבילה במקווה אסורה באותם ימים; היא פעולת רחיצה שאין בה צורך כלל. הסבר זה בא בעקבות שיטת הר"י בתוספות (ביצה יח ע"ב, ד"ה כל) על-פיה מותר בעיקרון לטבול ביום הכיפורים (ובאבלות), אבל למעשה, הטבילה אסורה מפני שבזמננו אין צורך לעשותה דווקא באותו היום. פוסקים רבים מקבלים את ההסבר של התוספות ושל הש"ך וה"י שהלכו לפי שיטתו.

אם אכן הטעם שאישה אסורה לטבול באבלותה הוא שמדובר ברחיצה שאין בה צורך, מתעוררות השאלות הבאות:

- האם טבילה במקווה תמיד אסורה, או שהיא מותרת אם היא נעשית לשם מטרה מוצדקת?
- האם מתן היתר לאיש ואשתו לגעת בתקופת השבעה תיחשב מטרה מוצדקת?
- האם יש חשש שהטבילה עשויה להיתפס על ידי אחד מבני הזוג כקשורה לקיום יחסי אישות, ולכן יש לחשוש שהיתר כזה בתקופת השבעה יביא לידי איסור?

על מנת להשיב לשאלות אלה, נעיין במספר תשובות שנכתבו בקשר למקרים דומים.

האם הכלל האוסר על אישה לטבול באבלותה הוא כלל מוחלט וללא כל סייג? המהרי"ק (ר' יוסף קולון, איטליה 1420-1480) אומר שאכן כך הדברים: "ומעולם לא ראיתי לטבול בימי אבלות" (שורש ל"ה, אות ג' מובא בבית יוסף או"ח ס' תקמ"ה ותרי"ג). כלומר, הוא לא מכיר אף מקרה שבו אישה טבלה בתקופת אבלותה (אם כי דבריו אינם בהכרח מוכיחים שמעיקר הדין הטבילה אסורה לגמרי ללא יוצא מן הכלל).

בניגוד לכך, כדאי לציין שיש פוסקים שהגיעו למסקנה אחרת מזו של השולחן ערוך. הרב בנימיני בן מתתיהו (תורכיה-יוון 1475-1545), בספרו שו"ת בנימין זאב (ס' קמח) פוסק נגד אלה האוסרים על אישה לטבול בימי השבעה. לדבריו, הטבילה היא לצורך, כיוון שהיא תתיר לבני הזוג לשוב

לקיים יחסי אישות עם סיום האבלות.¹ לפי הבנימין זאב, אישה תמיד מותרת לטבול בימי השבעה. באופן דומה, הב"ח (יו"ד שפא, ד"ה מה שכתב ויש אומרים) כותב שהטבילה במקווה תמיד מותרת כיוון שהיא אינה עושה זאת לשם תענוג אלא כדי לטהר את עצמה מנידתה. הוא ממשיך שכך היא כנראה שיטת הטור והוא מצטט את דברי הבנימין זאב ומסכים איתם.

כפי שהוזכר, השו"ע פוסק נגד שיטה זאת וכותב שאישה אסורה בטבילה בתקופה זו. השאלה היא האם השו"ע אוסר טבילה בכל מקרה – שזוהי כנראה עמדת המהרי"ק – או שהיה מתיר זאת במקרים בהם יש לטבילה צורך מוצדק.

הפרי מגדים (ר' יוסף תאומים, גליציה, 1727-1792) ור' חיים לוריא (לודז' 1864-1941) העלו שאלה זו. הפרי מגדים שואל האם מותר לאישה לטבול בלילה לפני סיום השבעה על מנת שיתאפשר לה לקיים יחסי אישות עם אישה בבוקר שלאחר סיום השבעה (שו"ת מגידות, ס' צג). בראשית דבריו הוא נוטה להקל וכותב: "דלכאורה טבילת מצוה שאין לתענוג שרי, אלא ללא צורך אין לטבול וכאן חשוב צורך". אבל לבסוף הוא דוחה זאת וכותב "ומכל מקום יראה דלא פלוג." דהיינו, כנראה, הדין שאסור לטבול באבלות הוא דין מוחלט ואין להתיר אפילו במקרים שהטבילה נעשית לצורך.

לאחר מכן מתייחס הפרי מגדים למקרה נוסף: מה אם האישה שנמצאת בימי השבעה ובנידתה צריכה לטפל באישה החולה? אנו פוסקים שלאישה בימי נידתה מותר לטפל באישה כשהוא חולה גם אם נדרש לשם כך מגע (ראו יו"ד ס' קצה, סעי' טו). הצורך לטפל באיש החולה גורם לקולא ביחס להרחקות השייכות בימי הנידה. הפרי מגדים שואל האם במקרה כזה ניתן לאפשר לאישה האבלה לטבול מנידותה בימי אבלה, כשמגיע סוף הז' נקיים שלה, על מנת לאפשר לה לטפל באישה החולה. הפרי מגדים כותב שנראה להקל במקרה כזה: "לצורך כשהוא חולה כהאי גוונא דצריכה לשמש אותה ממש [...] יראה להתיר טבילה בז' ימי אבלות כיון דהוא לצורך", אך הוא מעיר לבסוף "וצריך עיון".

לא ברור מדוע הפרי מגדים סבור שהמקרה לגבי האיש החולה מוצדק יותר מאשר המקרה הקודם. יתכן שהוא רואה בכך צורך גדול יותר, או משום שלטבילה זו יש צורך גם באבלות עצמה, בניגוד למקרה הראשון

¹ הדגש העיקרי שלו הוא שמכיוון שהטבילה באה כדי לאפשר לבני הזוג לשוב לקיים יחסי אישות, הטבילה עבור אישה בימי נידתה תמיד נחשבת מצווה ולכן מותרת לפי הכלל של טבילה בזמנה מצווה. הוא מוסיף שמכיוון שהרחיצה אינה לתענוג, אבלה אינה אסורה בה: "דדוקא רחיצה דתענוג ושל הנאה הוא דאסור, הא רחיצה דמצוה שרי".

שבו הטבילה נועדה לאפשר לזוג לקיים יחסי אישות לאחר סיום האבלות. על כל פנים, הפרי מגדים נוטה להתיר במקרה האחרון, אם כי בהיסוס מסוים. נראה שלשיטתו, הדין האוסר טבילה אינו מוחלט, ויתכן שבמקרים של צורך אמיתי הטבילה תהיה מותרת.

רבי חיים לוריא מתייחס גם הוא למקרה של האיש החולה (משיב הלכה, ס' קכה). הוא מתחיל בהנחה שפסק השו"ע אינו דין מוחלט: "אולם המעיין ביור"ד ס' שפ"א [יראה] שמתירין לה לרחוץ בין ירכותיה דהוי הרחיצה לצורך" ומוזה ניתן להבין שכל רחיצה לצורך מותרת. לכן, במקרה של החולה, "כל שכן [שיהא מותר ...] דהוי הרחיצה לצורך מצוה כדי שתשמשו בהיתר." הוא גם כותב שהתייעץ עם פוסקים גדולים בדין זה והם הסכימו לדעתו.²

לשיטתו, במקרה של איש חולה, מותר לאשתו לטבול בימי השבעה, וכך נוטה גם הפמ"ג לפסוק. במקרה כזה, הטבילה אינה לתענוג ויש לה צורך מוצדק, ולכן היא אינה בגדר רחיצה האסורה בימי השבעה.

ולכן, לענייננו, יש לשאול: האם המקרה שלנו עשוי להיחשב כמוצדק באותה מידה וניתן יהיה להתיר את הטבילה בימי האבלות?

אפשר לדחות את האפשרות הזו מכל וכל, ולומר שכל סוג של מגע שאינו שגרתי לחלוטין הינו אסור או לכל הפחות בלתי ראוי בימי האבלות. אנו איננו סבורים כך. כפי שהוכחנו בתשובה הקודמת, ראשונים רבים מתירים אפילו מגע בעל אופי מיני – חיבוק ונישוק – בתקופת האבלות, ועל אף שהרמ"א אומר שמגע כזה אינו ראוי ("יש להחמיר"), יש להבחין בין מגע בעל אופי מיני לבין מגע תומך ומרגיע. הסוג הראשון אינו ראוי באבלות, ואילו הסוג השני מותר.

אם אכן מגע תומך ומרגיע הינו ראוי בימי האבלות, האם הרצון לאפשרו מצדיק מתן היתר לאישה לטבול בימים אלה?

רבים יטענו שהצורך הזה אינו שווה לזה של הטיפול בחולה, ואין בכוחו להתיר רחיצה בימי אבלות. כפי שראינו, במקרה של טיפול בן זוג חולה, הטבילה מאפשרת להימנע מקולות והיתרים בדיני ההרחקות. יש מקום לטעון שהימנעות מקולות אלו היא אכן צורך משמעותי, לעומת הצורך של אישה בתמיכה רגשית דרך מגע שהוא פחות משמעותי.

² ראוי לציין שאחד מן הפוסקים עמו התייעץ ר' לוריא קבע שהטבילה מותרת אך ורק מן הטעם הבא: עדיף לאפשר חריגה חד פעמית לאיסור רחיצה בשבעה מאשר לאפשר קולא פעם אחר פעם ביחס להרחקות. לפי הגיון זה, הקולא במקרה של הבעל החולה אינו שייך למקרים אחרים. כפי שראינו, לא זו הייתה גישתו של הרי"ל לוריא עצמו וגם לא זו של הפרי מגדים. לדידם, השאלה היא: האם הרחיצה נעשית לצורך לגיטימי? ואם באמת מדובר ברחיצה של צורך מוצדק, אז רחיצה מסוג זה אינה נאסרת בימי האבלות.

אולם, אפשר לומר גם להיפך. במקרה של בן זוג חולה אין צורך ממשי להקל בדיני ההרחקות. האישה יכולה פשוט לבחור שלא לטפל באישה באופנים הדורשים מגע. עבור אישה זו, הטבילה במקווה באה כדי לאפשר לה לסייע לאישה בכל צרכיו, כולל רחיצתו, עזרה בקימה ושכיבה וכדומה, על מנת לעשות זאת באופן הטוב ביותר מבחינה הלכתית. נראה לי שאם הטיפול בצרכים פיזיים אלה מהווה הצדקה מספקת לטבילה בימי האבלות, הוא הדין גם לגבי הדאגה לצרכים הרגשיים האמתיים של בת הזוג. חשוב לזכור שהטענה אינה שצרכים מסוימים דוחים את הדין האוסר טבילה, או מאפשרים לחרוג ממנו לקולא, אלא שכאשר מתקיימים צרכים אלה, הטבילה אינה נחשבת רחיצה אסורה, כיוון שהיא אינה לתענוג ואיננה שלא לצורך.

והנה שמעתי שיש חולקים על מסקנה זו ואומרים שאך ורק צורך מצווה מצדיק טבילה בימי אבלות. הסבורים כך מצביעים על פסק השו"ע (או"ח ס' תריג סעי' יא) על פי הרמב"ם (הלכות שביתת עשור פי"ג, ה"ג) שמי שיש לו מנהג לטבול כשרואה קרי, אסור בטבילה ביום הכיפורים כשראה קרי, כיוון שמדובר במנהג בלבד ולא בחובה. אולם, אף אם נתעלם מכך שישנם שהתירו לאדם כזה לטבול ביום הכיפורים (ראו טור או"ח ס' תרי"ג בשם ר' יהודה ברצלונה וכף החיים או"ח ס' תרי"ג, ס"ק יא), ברור שאיסור הרחיצה ביום הכיפורים חמור בהרבה מאיסור הרחיצה באבלות. ביום כיפור הכלל הוא שאסור לאדם אפילו לשים אצבע במים קרים (או"ח ס' תריג, סעי' א) בעוד שלאבל מותר לרחוץ את איבריו בנפרד במים קרים (יו"ד ס' שפא, סעי' א). ההבדל מורה על כך שאיסור הרחיצה ביו"כ הוא בעיקרון איסור מוחלט החל על כל אופן של רחיצה (ברמה של ההגדרה העקרונית; ישנם היתרים כשאדם מלוכלך בטיט וכדומה), בניגוד להלכה בזמן האבלות, שאינה אוסרת כל אופן של רחיצה אלא אך ורק רחיצה של תענוג או רחיצה ללא צורך. ולמעשה, כשמדובר בימי אבלות ולא ביו"כ, יש מתירים לאבל שראה קרי לטבול על אף שמדובר במנהג בלבד (ראו נטעי גבריאל - אבילות, לר' גבריאל ציננער יבל"א, חלק א', פרק ק"ה, אות ב). כפי שראינו, ההבנה הזאת, שבימי אבלות הרחיצה האסורה היא רק רחיצת תענוג או רחיצה ללא צורך, היא סברת התוספות, הש"ך, הט"ז, הפמ"ג ור' חיים לוריא.

לכן, להלכה, ובעקבות הגדרתם של הש"ך והט"ז - על פי התוס' ביצה (יח ע"ב, ד"ה כל) – ובעקבות הפסיקות למעשה של הפמ"ג ור' חיים לוריא, **אם האישה מצויה במצוקה רגשית וחשה צורך גדול במגע פיזי עם בן זוגה כדי לקבל את התמיכה הרגשית שהיא זקוקה לה, מותר לה לטבול במקווה בימי אבלות.**

והנה מצאתי לרב שרגא פייבל כהן, בעל בדי השולחן (יו"ד שפא, סעי' ה, ביאורים, ד"ה נידה) שכותב ממש כדברי. הוא כותב שבעקבות הש"ך

סימן י"א – טבילה במקווה לאישה בימי אבלה

והט"ז, שכתבו שהסיבה היחידה לאסור טבילת אישה בימי השבעה היא משום שאין בכך צורך, הרי שיש להתיר לה לעשות זאת לצורך מגע של חיבה:

"ויעוד יש להעיר בזה לפי דעת התורת האדם שבאבילות מותרים בחיבוק ונישוק [...] ונראה דהא [חיבוק ונישוק...] כצורך חשיבא שיהו מותרים בשאר ענייני קורבה דלאו תשמיש."

הבדי השולחן משאיר את השאלה מדוע פוסק השו"ע נגד הסברא הזאת פתוחה, ואוסר לאישה בימי נידתה לטבול באבלותה. ניתן ליישב ולומר שהשו"ע עסק במקרים רגילים ולא במקרים של מצוקה רגשית. בעוד מגע בעל אופי מיני, ובוודאי מגע שאינו מיני, מותרים באבלות, הוא אינו נחשב הצדקה מספקת להתיר טבילה. אך אם ישנו צורך מהותי במגע תומך ומרגיע, אזי תהיה הצדקה מספקת להתיר טבילה.

אין להרחיב פסיקה זו למקרים שאין בהם מצוקה רגשית. ראשית, יש לזכור שהפרי מגדים קצת היסס בפסיקתו להתיר טבילה אפילו במקרים של צורך משמעותי. שנית, רק במקרים של מצוקה רגשית יש משקל המצדיק השוואה למקרים של טיפול בצרכיו הגופניים של חולה, המקרה שבו דנו הפמ"ג ור' חיים לוריא.

יתרה מכך, כפי שהסברנו, השו"ע פוסק באופן ברור שאסור לאישה לטבול בתקופה זו, ולכן אי אפשר לפרש שלדעתו יהיה מותר לכל אבלה הזקוקה לתמיכה רגשית לטבול בימי אבלה. ברור שמקרה רגיל של אבול אינו מספיק כדי להתיר טבילה. אולם במקרים בהם האבלה מצויה במצוקה רגשית וחשה צורך גדול בתמיכה ובהרגעה שכן זוגה מסוגל לתת לה, ניתן להתיר זאת.

עלינו גם לקחת בחשבון את העובדה הנוספת שבימינו המקוואות מחוממים ובאבלות ישנן הגבלות חמורות יותר ביחס לרחיצה בחמין; אבל מותר ברחיצת פניו, ידיו ורגליו בצוננים אך לא בחמין (יו"ד סי' שפא, סעי' א). אולם, כשיש צורך ברחיצה בחמין, כגון להעביר זיעה, היא מותרת. ובגמרא (תענית יג ע"א) נאמר שאילו היינו פוסקים שטבילה בזמנה מצווה ושמותר היה ככלל לטבול באבלות, אז מותר היה לטבול במקווה של חמין, אם אין בנמצא מקווה של צוננים. ולבסוף, יש לזכור גם שהפמ"ג, ר' חיים לוריא ובדי השולחן עסקו כולם באפשרות להתיר לאישה לטבול באבלות, ומעולם לא הזכירו את החשש לטבילה בחמין (וראו פתחי תשובה יו"ד סי' קצ"ז, ס"ק ב' שם ברור שהטבילה במקוואות של מים חמים או חמימים הייתה נוהג רוח).

בכל אופן, אם הדבר מתאפשר, על האישה להשתדל לטבול במקווה של מים פושרים ולא חמים לצורך כך. ככלל, אפילו כאשר רחיצת איברים מסויימים בגוף מותרת לצורך מוצדק, יש להשתמש במים קרים ולא

בחמים אם ניתן להסתפק בכך. כך, הנטעי גבריאלי, המתיר לאיש שראה קרי לטבול באבלות, דורש שהמים לא יהיו חמים. יתרה מכך, הטבילה במים חמים יש בה משום תענוג גופני, אף כשהאדם אינו מתכוון לכך. לכן יש להעדיף טבילה במים פושרים, כל עוד הדבר אפשרי.

יש להתייחס לעניין אחרון לפני סיום: החשש שהטבילה תביא לקיום יחסי אישות. הפסיקות המתירות במקרה של בן זוג חולה אינן שייכות לעניין זה, כיוון שבני הזוג אינם עשויים לקיים יחסי אישות כשהאיש חולה. יתרה מכך, במקרה שלנו, כשהאישה טובלת דווקא על מנת לאפשר לבני הזוג לגעת זה בזה ולישון במיטה משותפת ישנו אולי חשש לכך שמגע כזה, הבא לאחר שהאישה שבה מן הטבילה, עשוי להביא לקיום יחסי אישות.

חשש זה הועלה לראשונה ע"י בנימין זאב המתיר לאישה לטבול באבלות, אף כשמטרת הטבילה היא דווקא לשם קיום יחסי אישות בהקדם האפשרי לאחר סיום השבעה. בנימין זאב מציין את הסיכון האפשרי שבכך: "והכא נמי נימא הכא דהיכא דשרינן [גם כאן נאמר אותו דבר שבמקום שמתירין] לה לטבול והיא מוכנת לו דהא טהורה היא, ניחוש [היה לנו לחשוש] שמא יצרו יתגבר עליו ויבא עליה בימי אבילותה."

אבל הוא דוחה חשש זה: "דהכא לא חיישינן משום דאבילות חמיר להון [כאן לא חוששים לזה, משום שאבילות חמורה להם] והורגל עמה כל כך זמן וראויה היא לו אחר ימי אבילותה כל זמן שירצה, ופשיטא דלא יעבור."

יש לזכור שגם הפרי מגדים, במקרה דומה של טבילה בימי האבלות על מנת לאפשר לזוג לשוב לקיים יחסי אישות בהקדם האפשרי, לא העלה כל חשש שהדברים עשויים להביא לקיום יחסי אישות בזמן האיסור, ומשתמע מכך שגם הוא אינו סבור שחשש כזה קיים.

הגע בעצמך: כשהאישה אינה נידה, מותר לבני הזוג לגעת ולישון במיטה משותפת באבלות (ראו את תשובתי הקודמת) ובכל זאת איננו חוששים שהדבר יביא לקיום יחסי אישות. מדוע שטבילה במקווה כשהיא אבלה תשנה זאת? על אף שהשיבה מן המקווה נקשרת לעתים קרובות לקיום יחסים באותו הלילה, הדבר אינו הכרחי. היציאה מן המצב של נידה מאפשרת צורות רבות של מגע וחיבה, וניתן להתבונן על הטבילה במבט רחב יותר מאשר פעולה המתירה יחסי אישות דווקא.

נקודה זו עולה בביורר מפסיקותיהם של מספר אחרונים בנוגע למקרים, שאינם קשורים באבלות, בהם אסור לקיים יחסי אישות – אבל מגע של חיבה מותר. לפי פוסקים אלה, על אף שקיום יחסי אישות נאסר באותם מקרים, על האישה לטבול כדי לאפשר לבני הזוג לקיים מגע בעל אופי מיני, ואין חוששים שיבואו לידי חטא.

דוגמה לכך היא פסיקתו של בעל אבן השוהם (ס' כא, מובא בפתחי תשובה יו"ד קפג, ס"ק כב) המתיר לאישה לטבול בעונת הוסת שלה, המועד שבו היא אמורה להתחיל וסת. ההלכה היא שבליילה שבו אמורה האישה להתחיל וסת, אסור לזוג לקיים יחסי אישות, אך מותר להם לקיים מגע בעל אופי מיני. האבן שוהם פוסק שעל אף שיחסי אישות אסורים באותו הלילה, על האישה לטבול כדי שבני הזוג יוכלו לקיים מגע בעל אופי מיני שהוא גם חלק ממצוות עונה. המהר"ם מלובלין (ס' נ"ג הובא בש"ך יו"ד קצז, ס"ק ג) פוסק גם הוא כך במקרה מקביל.

במקרים אלה, האישה טובלת דווקא על מנת לאפשר לזוג לקיים מגע בעל אופי מיני, ובכל זאת, פוסקים אלה אינם מציינים כל חשש שהדבר עשוי להביא לעבירה על האיסור לקיים יחסי אישות.

סיכום

במקרה של אישה היושבת שבעה בימי נידתה, מותר לה לטבול אם היא חווה מצוקה רגשית וחשה צורך גדול במגע של אישה שיספק לה תמיכה ורגיעה. הטבילה אינה לשם תענוג ואינה שלא לצורך, ולכן אינה בגדר רחיצה האסורה לאבל. עליה להשתדל ככל יכולתה לטבול במקווה של מים פושרים ולא חמים. אין סיבה לחשוש שהטבילה תביא לקיום אסור של יחסי אישות בין בני הזוג בזמן האבלות. ניתן לסמוך עליהם שיקיימו מגע מותר בלבד ושיקפידו באופן מלא על האיסורים השייכים לתקופה זו.